SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „2027. aastal maaelu ja põllumajandusturu korraldamiseks antavad toetused“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „2027. aastal maaelu ja põllumajandusturu korraldamiseks antavad toetused“ kehtestatakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse (edaspidi *MPKS*) § 2^1 lõike 1 alusel ning arvestades 2027. aasta riigieelarve seaduse § 1 lõikes 2 Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala tulemusvaldkonna „Põllumajandus ja kalandus“, “Biomajanduse programmi“ tegevuste kuludeks määratud vahendeid.

MPKS-i § 2^1 lõike 1 kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister (edaspidi *regionaal- ja põllumajandusminister*) määrusega, millist liiki ning milliste tegevuste ja piirkondade toetamiseks antakse eelarveaastal riigiabi, vähese tähtsusega abi ja muud toetust, mis ei ole riigiabi ega vähese tähtsusega abi, arvestades riigieelarvest eraldatud vahendeid.

Eelnõuga kehtestatakse 2027. aastaks MPKS-i alusel antavate toetuste liigid ja sätestatakse need tegevused, mille elluviimiseks on võimalik 2027. aastal turuarendustoetust taotleda.
MPKS-i alusel makstavad toetused panustavad tulemusvaldkonna „Põllumajandus ja kalandus“ osa „Biomajanduse programmi“ tegevusse: põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõime ja Eesti toidu kuvand ja eksport, „Toiduohutuse programmi“ tegevustes: põllumajandusloomade aretus ja loomageneetilised ressursid ning mahepõllumajandus.

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi strateegia- ja finantsosakonna nõunik Inda Vaht. Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Arro (tel. 5697 0723, maarika.arro@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 sätestatakse, et 2027. aastal antakse MPKS-i alusel järgmisi toetusi:

- põllumajandusloomade aretustoetus;
- põllumajandustootja asendamise toetus;
- turuarendustoetus;
- mesilaspere toetus;
- haridusasutuses mahepõllumajandusliku toidu ja mahepõllumajanduslikke koostisosi sisaldava toidu pakkumise toetus;
- ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise toetus.

MPKS-i § 2^1 lõike 5 kohaselt ei teki toetuse taotlemise ja saamise õigust, kui regionaal- ja põllumajandusminister ei ole toetuse andmist eelarveaastal otsustanud. Selleks, et teavitada taotlejat, millist toetust on 2027. aastal õigus taotleda, kehtestab regionaal- ja põllumajandusminister määrusega eelarveaastal antavate toetuste liigid.

Riigiabina antavate toetuste rakendamiseks esitab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium Euroopa Komisjonile asjakohased riigiabi või grupierandi teatised MPKS-i §-de 9 ja 10 või konkurentsiseaduse § 34^1 või 34^2 alusel.

Põllumajandusloomade aretustoetust, põllumajandustootja asendamise toetust ja turuarendustoetust (mis puudutab põllumajandustootjaid) antakse kooskõlas komisjoni määrusega (EL) 2022/2472, millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1–81).
Põllumajandusloomade aretustoetust antakse, et katta tõuraamatute või aretusregistrite pidamisega seotud halduskulusid ning karja geneetilise väärtuse ja tootlikkuse määramiseks (jõudluskontroll) tehtavaid kulusid.

Põllumajandustootja asendamise toetust antakse põllumajandustootja või tema töötaja asendamise kulude hüvitamiseks tema puhkuse, haiguse või alla 12-aastase lapse põetamise ajal, samuti emapuhkuse või surma korral. Asendusteenuse kasutamist toetatakse kokku kuni 90 kalendripäeva aastas, emapuhkuse ajal kokku kuni 100 kalendripäeva aastas.

Turuarendustoetusena põllumajandustootjale antav abi on riigiabi komisjoni määruse (EL) 2022/2472 tähenduses ja põllumajanduslik vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17), tähenduses. Lisaks GBER määrus (EL) nr 651/2014 artikkel 19 „VKE -e messidel osalemiseks antav abi“.

Vähese tähtsusega abiks loetakse turuarendustoetuse andmine põllumajandustoodete töötlejast liikmele ja sellisele taotleja liikmele, kes ei ole põllumajandustootja ega põllumajandustoodete töötleja, ning taotleja kaudu põllumajandustoodete töötlejale või põllumajandustoodetest muid tooteid töötlevale ettevõtjale komisjoni määruse (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023), tähenduses. Vähese tähtsusega abi piirmäära ületamise korral määratakse ettevõtjale, kes on väikese või keskmise suurusega ettevõtja komisjoni määruse (EL) 2022/2472 artikli 2 punkti 52 tähenduses, § 6 lõike 1 punktis 4 nimetatud tegevuses osalemise korral riigiabi komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 19 alusel.

Mesilaspere toetuse andmine mesilaspere pidajale on põllumajanduslik vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 tähenduses. Mesilaspere toetus aitab kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja põllumajanduskultuuride saagikuse kasvule. Toetuse andmisega soovitakse parandada mesilasperede registreerimist põllumajandusloomade registris, mis võimaldab tõhustada mesilashaiguste tõkestamiseks ja likvideerimiseks kasutusele võetavaid meetmeid. Mesilaspere toetust antakse Eestis mesilaspere pidajatele, et hüvitada osaliselt mesilaspere pidamisega seotud kulusid (näiteks talvesööda ja ebasoodsate ilmastikuoludega kaasnevad talvekahjudega kaasnevad kulud).

Haridusasutuses mahepõllumajandusliku toidu ja mahepõllumajanduslikke koostisosi sisaldava toidu pakkumise toetuse eesmärk on aidata kaasa sellele, et haridusasutuste toitlustamises kasutataks mahepõllumajanduslikku toorainet. Toetus aitab osaliselt hüvitada mahepõllumajandusliku toidu kõrgema hinnaga seotud lisakulusid haridusasutuse pidajatele. Toetust antakse mahepõllumajandusliku toidu ja mahepõllumajanduslikke koostisosi sisaldava toidu pakkumiseks koolieelse lasteasutuse lastele ja statsionaarses õppes õppivatele üldhariduskoolide 1.−12. klassi õpilastele. Toetust antakse sellise haridusasutuse kohta, kus pakub toitlustust selline isik, kelle toitlustusettevõte vastab mahepõllumajanduse seaduse §-s 4^1 sätestatud nõuetele ja kus kalendrikuus kasutatakse toidu valmistamiseks vähemalt 20 protsendi ulatuses mahepõllumajanduslikke koostisosi. Lastele mahepõllumajandusliku toidu pakkumine

aitab kaasa toidutootmise kestlikkusele ning laste teadlikkuse suurendamisele mahepõllumajandussektori ja keskkonnahoiu kohta laiemalt.

Ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude rakendamise toetus (edaspidi *toetus*) on riigiabi komisjoni määruse (EL) 2022/2472, millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsasektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327,21.12.2022,lk 1-81), artikli 26 tähenduses.
Toetuse kohta on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium esitanud Euroopa Komisjonile grupierandi teatise SA.109206 kestusega 15.08.2023 – 31.12.2029 vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 2022/2472 artiklile 26.

Toetus mõjutab põllumajandustootjaid, kelle Põllumajandus- ja Toiduamet on teinud ettekirjutuse ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõuna hävitada turustamise otstarbel toodetud kartul. Toetuse rakendamine aitab vähendada põllumajandustootjale ohtliku taimekahjustaja puhangust tulenevaid majanduslikke raskusi ja säilitada põllumajandustootja konkurentsivõimet. Samuti tagab toetuse maksmine taimekaitseseadusest tulenevate ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõude nõuetekohase rakendamise, sest nimetatud tegevus on toetuse saamise eeltingimus. Tõrjeabinõude tõhusa rakendamise korral ohtlik taimekahjustaja hävitatakse, hoitakse ära tema levik ja kohastumine Eestis ning taimekahjustaja põhjustatud kahjust põllumajandusettevõtlusele tulenev majanduskahju.

Eelnõu§-ga 2 sätestatakse, et 2027. aastal võib turuarendustoetust taotleda üksnes välisriigis või rahvusvahelisel virtuaalsel messil osalemise korraldamiseks.

Eestis toimuval messil osalemise korraldamiseks või virtuaalse messi korraldamiseks, põllumajandustoote ja sellest töödeldud toote teavituskampaania korraldamiseks, välisriigis toimuva või rahvusvahelise virtuaalse turundusürituse korraldamiseks, välisriigis toimuva või rahvusvahelise virtuaalse messi külastamiseks ning välisturgu käsitleva turu-uuringu tegemiseks 2027. aastal toetust taotleda ei saa.

Arvestades 2027. aasta riigieelarve vahendeid ja rahvusvahelist turuolukorda, seatakse 2027. aastal turuarendustoetusest toetatavate tegevuste puhul prioriteediks tegevus, millega panustatakse põllumajandustoodete turustamisvõimaluste arendamisse ja konkurentsivõime toetamisse välisturul.

Mahukamate teavituskampaaniate korraldamiseks ning müügiedendustegevuste elluviimiseks on sektori esindusorganisatsioonidel võimalik taotleda toetust Euroopa Liidu kaasrahastatavatest põllumajandustoodete teavitus- ja müügiedendusmeetmetest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõus nimetatud toetuste puhul, välja arvatud põllumajandus-, maamajandus- ja veterinaariavaldkonna praktikatoetus ning haridusasutuses mahepõllumajandusliku toidu ja mahepõllumajanduslikke koostisosi sisaldava toidu pakkumise toetus, on tegemist riigiabiga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses või vähese tähtsusega abiga. Toetuste rakendamisel arvestatakse eelkõige järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- komisjoni määrus (EL) 2022/2472;
- komisjoni määrus (EL) 2023/2831;
- komisjoni määrus (EL) nr 1408/2013.

4. Määruse mõjud

Määruse jõustumise korral saavad taotlejad teada, milliseid toetusi antakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamiseks 2027. aastal. Selle kaudu luuakse ka paremad tingimused maaelu ja põllumajanduse arendamiseks.
Eelnõus nimetatud toetuste täpsemat mõju on kirjeldatud asjaomase toetuse määruse seletuskirjas.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa lisategevusi, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid. Määruse rakendamiseks vajalikud kulud on ette nähtud 2027. aasta riigieelarve seaduse § 1 Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala Biomajanduse programmi ja Toiduohutuse programmi tegevuste kuludes. Maaelu ja põllumajanduse arendamise toetusteks ettenähtud vahendite jaotuse kehtestab regionaal- ja põllumajandusminister käskkirjaga.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Kõrgmaa
Kantsler